

Brüsszel, 2019.2.5.
COM(2019) 50 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**az ültetvényekre vonatkozó európai statisztikákról szóló, 2011. december 13-i
1337/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet működéséről**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

az ültetvényekre vonatkozó európai statisztikákról szóló, 2011. december 13-i 1337/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet működéséről

1. HÁTTÉR

Az ültetvényekre vonatkozó európai statisztikákról szóló 1337/2011/EU rendelet (a továbbiakban: rendelet)¹ 2012. január 1-jén lépett hatályba. Két jogi aktust helyezett hatályon kívül: a szőlőterületek statisztikai felméréseiről szóló, 1979. február 5-i 357/79/EGK tanácsi rendelet² és az egyes gyümölcsfajok ültetvényei termelési potenciáljának meghatározása céljából a tagállamok által végzendő statisztikai felmérésekről szóló, 2001. december 19-i 2001/109/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet.³ Az 1337/2011/EU rendelet az ültetvényekre vonatkozóan két strukturális adatgyűjtést szabályoz:

- az almával, a körtével, az őszibarackkal, a nektarinnal, a narancssal, a citrommal, a kis gyümölcsű citrussal, az olajfával, valamint a csemegeszőlőnek szánt szőlőültetvényekkel kapcsolatos gyümölcsösültetvény-adatok gyűjtését, valamint
- a borszőlőt, a mazsolaszőlőt és a kettős hasznosítású szőlőt termelő szőlőültetvényekkel kapcsolatos szőlőültetvény-adatok gyűjtését.

Eddig három adatgyűjtés megszervezésére került sor, ezek közül kettő (a 2012. és a 2017. évi) a gyümölcsös ültetvényekre, egy (a 2015. évi) pedig a szőlőültetvényekre vonatkozott.

A rendelet 13. cikke előírja, hogy „2018. december 31-ig és azt követően ötévenként a Bizottság felülvizsgálja [a] rendelet működését. A felülvizsgálat keretében a Bizottság értékeli, hogy szükséges-e a 4. cikkben felsorolt összes adat előállítását. Amennyiben a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a fenti adatok némelyike a továbbiakban nem szükséges, a 11. cikknek megfelelően felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadhat el, amelyekkel bizonyos adatokat töröl az I. és a II. mellékletből.”

Ez a jelentés a rendelet működésére vonatkozó felülvizsgálat fő megállapításait foglalja össze. Hivatkozik Az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága által annak 27., 2015. november 19-i ülésén jóváhagyott, a 2020-ig tartó időszakra szóló agrárstatisztikai stratégiára, továbbá ismerteti

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1337/2011/EU rendelete (2011. december 13.) az ültetvényekre vonatkozó európai statisztikákról, valamint a 357/79/EGK tanácsi rendelet és a 2001/109/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2011.12.30., 7. o.).

² A Tanács 357/79/EGK rendelete (1979. február 5.) a szőlőterületek statisztikai felméréseiről (HL L 54., 1979.3.5., 124. o.).

³ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/109/EK irányelve (2001. december 19.) az egyes gyümölcsfajok ültetvényei termelési potenciáljának meghatározása céljából a tagállamok által végzendő statisztikai felmérésekről (HL L 13., 2002.1.16., 21. o.).

az ültetvényekkel kapcsolatos strukturális statisztikák új jogi keretét, amely hatályon kívül helyezi az 1337/2011/EU rendeletet, amelynek működésével ez a jelentés foglalkozik.

2. FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS ÉRTÉKELÉS

Az 1337/2011/EU rendelet végrehajtása bizonyos mértékig problémás; erre utalnak a gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó 2012. és 2017. évi és a szőlőültetvényekre vonatkozó 2015. évi adatgyűjtés tapasztalatai, a különféle szakértői csoportok ülésein⁴ megfogalmazott visszajelzések, valamint a tagállamok által benyújtott minőségi jelentések. Az elmúlt évtized során változtak a felhasználók igényei is.

2.1. Az adatgyűjtéshez kapcsolódó problémák

Az adatok és a minőségi jelentések elemzéséből egyértelműen kiderül, hogy a gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó adatgyűjtés kihívásokat rejt magában.

2.1.1. A gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó adatgyűjtés

Az adatváltozók (fajcsoport, gyümölcs színe, betakarítás időpontja, állomány életkora, sűrűsége) egymással szembeni kereszttáblázásának két következménye van. Egyrészt a tagállamoknak nagyon magas mintavételi arányt kell alkalmazniuk. Az ültetvénykataszterrel nem rendelkező országok körében az átlagos mintavételi arány rendkívül magas, 54%-os volt. Ezért az érintett országok közül ötnek összeírás formájában kellett adatokat gyűjtenie a gyümölcsös ültetvényekről. Másrészt az adatok részletes alábontása miatt az adatgyűjtés költséges és időigényes. A gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó adatgyűjtés átlagos költsége referenciaévenként és tagállamonként mintegy 220 000 EUR, amely 2 500 EUR és 900 000 EUR közötti értékekből adódik. A statisztikai hatóságok munkaerő-ráfordítása 0,1 és 6,2 teljes munkaidős egyenérték (FTE) között változik. Súlyos terhet jelentenek az adatszolgáltatók számára a nagy mintaméretek, valamint a terjedelmes kérdőívek, amelyek nagy mennyiségű területmérést igényelnek.

A nagy részletességű információk gyűjtésére irányuló, nemzeti szinten jelentős ráfordítások előnyeit az adatok felhasználói sajnos nem használhatják ki teljes mértékben, mivel az összegyűjtött adatok egy része a statisztikai adatokra vonatkozó titoktartási kötelezettség miatt nem közzétehető.

⁴ A terménystatisztikai munkacsoport ülései (2012–2017), az Agrárstatisztikai Állandó Bizottság (2014-ig), valamint az agrárstatisztikáért felelős igazgatói csoport (2015-től).

A rendelet I. mellékletében meghatározott fajcsoportok – különösen az alma- és a körtefajok esetében – nem tükrözik megfelelően a fajcsoportok unión belüli eloszlását. Az étkezési alma esetében a gyümölcsfaültetvények alapterületének 34%-a, a körte esetében 18%-a tartozik az „Egyéb” kategóriába. Még jelentősebb a probléma Európa északi és keleti részein, ahol egyes országokban szinte minden gyümölcsös ültetvény az „egyéb” kategóriába tartozik.

Az ipari feldolgozás céljára ültetett alma-, körte- és őszibarackfákra vonatkozóan nehéz önkéntesen szolgáltatott adatokat gyűjteni, mivel sok esetben a mezőgazdasági termelők azon döntésében, hogy a gyümölcsöt fogyasztás vagy ipari feldolgozás céljára értékesítsék, meghatározóbbak az időjárási és piaci viszonyok, mint maga a gyümölcsfa fajtája.

2.1.2. A szőlőültetvényekre vonatkozó adatgyűjtés

A rendelet 3. cikkének (4) bekezdése értelmében a nem csemegeszőlőnek szánt szőlőültetvényekre vonatkozó, a rendelet II. mellékletében meghatározott adatokat „az 1234/2007/EK rendelet 185a. cikke szerint létrehozott szőlőkataszterben rendelkezésre álló adatok alapján kell biztosítani a kataszterben szereplő összes olyan gazdaság esetében, amelyeket a 436/2009/EK rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja határoz meg.” A szőlőkataszter és a szőlőültetvényekre vonatkozó, a rendelet szerinti adatgyűjtés számos tagállamban problémát jelent, mivel a kataszter nem mindig naprakész, és nem minden esetben tartalmazza a rendeletben felsorolt összes változót. A kataszter kizárólagos adatforrásként történő felhasználása az európai statisztika gyakorlati kódexe⁵ szempontjából is problémás. Ennek oka, hogy a Kódex 6.2. pontja szerint a statisztikai adatforrásokat statisztikai szempontok alapján kell megválasztani, míg a 12.1. pontja előírja a forrásadatok rendszeres értékelését és validálását.

2.2. Felhasználói igények

A szakpolitikai főigazgatóságokkal folytatott konzultáció megerősítette, hogy a Bizottságnak folyamatos és pontos tájékoztatásra van szüksége arról, hogy az egyes ültetvények milyen mértékben alkalmasak az állandó kultúrák bizonyos fajainak termesztésére az Európai Unióban. A közös agrárpolitika megfelelő igazgatásának biztosításához a Bizottságnak rendszeresen előállított adatokra van szüksége az ültetvényekről. Az adatok szűrése alapján azonban kiderült, hogy jelentős intézkedések hajthatók végre a terhek csökkentésére, különösen a gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó adatgyűjtés esetében.

⁵

Az európai statisztika gyakorlati kódexe a nemzeti statisztikai hatóságok és az Eurostat (az EU statisztikai hatósága) számára; jóváhagyta Az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága 2017. november 16-án: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8971242/KS-02-18-142-EN-N.pdf/e7f85f07-91db-4312-8118-f729c75878c7> (angol nyelven).

A szakpolitikai monitoring céljából közölt strukturális statisztikai adatok keretében már nincs szükség a következő változókra:

- az almára és a körtére vonatkozóan a fajcsoportokra,
- az őszibarackra, a nektarinra és a csemegeszőlőre vonatkozóan a gyümölcs színére, továbbá
- az őszibarackra, a nektarinra, a kajszibarackra, a narancsra és a kis gyümölcsű citrusra vonatkozóan a betakarítás időpontjára.

Nem szükséges továbbá az életkorra és a sűrűsége vonatkozó változók kereszttáblázása, ugyanakkor ezek a változók önállóan gyűjthetők. Az adatgyűjtés történhet 6-7 éves rendszerességgel, mivel a gyümölcsös ültetvények és a szőlőültetvények struktúrája viszonylag stabil. A rendelet értelmében az adatgyűjtést a legalább 500 hektárnyi művelt szőlőterülettel rendelkező tagállamoknak kellett elvégezniük. A gyümölcsös ültetvények esetében az egyes gyümölcsfafajtákra vonatkozó nemzeti küszöbérték 1000 hektár volt. A borágazatban alkalmazott egyéb intézkedésekkel és nyilvántartásokkal való összhang érdekében a küszöbértéket a borszőlőültetvények esetében is 1000 hektárban célszerű megállapítani.

A szakpolitika olyan adatokat igényel, amelyek jobban tükrözik a regionális területeket. A rendelet alapján az adatgyűjtés a gyümölcsfákra vonatkozóan NUTS 1 szinten,⁶ a borszőlőültetvényekre vonatkozóan NUTS 2 szinten történt. Mivel az adatok a gyümölcsös ültetvények és a szőlőültetvények regionális potenciáljának vizsgálatához a piacirányítással összefüggésben és válság esetén egyaránt fontosak, a gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó valamennyi strukturális adatra NUTS 2 szinten van szükség.

3. A 2020-IG TARTÓ IDŐSZAKRA SZÓLÓ AGRÁRSTATISZTIKAI STRATÉGIA ÉS AZ AGRÁRSTATISZTIKÁK ÚJ GENERÁCIÓJA: KÖVETKEZMÉNYEK AZ 1337/2011/EU RENDELET SZEMPONTJÁBÓL

Az Eurostat 2014 óta intenzíven együttműködött az adatfelhasználókkal (többnyire a Bizottság más szervezeti egységeivel és más uniós intézményekkel), valamint a nemzeti statisztikai intézményekkel a 2020-ig tartó és azt követő időszakra szóló agrárstatisztikai stratégia⁷ előkészítésében. Az agrárstatisztikai stratégia céljai a következők:

⁶ A statisztikai célú területi egységek nomenklatúrája.

⁷ Bizottsági szolgálati munkadokumentum, Hatásvizsgálat: A 2020-ig tartó és az azt követő időszakra vonatkozó agrárstatisztikai stratégia és az abból következő jogalkotási forgatókönyvek; SWD(2016) 0430 final – 2016/0389 (COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016SC0430> (angol nyelven).

- a felhasználói igényeknek megfelelő statisztikák hatékony előállítása,
- az adatszolgáltatók és a statisztikai rendszerek jelentős tehernövekedésének elkerülése, több statisztika elérhetővé tétele,
- az agrárstatisztika részterületei közötti összhang javítása,
- a fogalmak és a meghatározások pontosítása, egyszerűsítése,
- az agrárstatisztikák minőségének javítása, továbbá
- a mezőgazdasági, erdészeti, földhasználati és környezeti statisztikák integrációjának javítása.

A végrehajtási szakasz azután kezdődött el, hogy Az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága 2015-ben jóváhagyta a stratégiát. A hatásvizsgálat során a kétlépéses végrehajtás bizonyult a statisztikai rendszerek és az adatfelhasználók igényei szempontjából leginkább megfelelőnek.

- Az első lépés az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló keretirányelv, amelynek hatálya a jelenleg a gazdasági felmérésekről szóló rendeletben⁸ szabályozott gazdaságszerkezeti felmérésekre, a gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó, az 1337/2011/EU rendelet szerinti statisztikákra, valamint egyes agrár-környezetvédelmi mutatókra terjed ki. A gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó strukturális adatgyűjtésekre az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló, 2018. július 18-án elfogadott (EU) 2018/1091 rendelet⁹ gyümölcsös ültetvény és szőlőültetvény modulja keretében kerül sor. Az 1337/2011/EU rendelet 2022. január 1-jén hatályát veszti.
- A második lépés a mezőgazdasági inputokra és outputokra vonatkozó statisztikákról szóló rendelet, amely egyéb területek mellett a növénytermesztéshez és a növényegyensúlyhoz kapcsolódó rendelkezéseket tartalmaz.

Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet gyümölcsös ültetvény és szőlőültetvény modulja kisebb részletességű adattartalmat ír elő a növényjellemzőkre vonatkozóan, ugyanakkor az adatokat az Eurostat a mezőgazdasági alapadatokhoz kapcsolódó mikroadatként kapja meg. Ezáltal az adatok rugalmasabban használhatók fel, és jobban megfelelnek a felhasználók igényeinek. A mikroadatok lehetővé teszik a keresztáblázást, amelyből kiderül, hogy az állandó kultúrák különböző típusait milyen mezőgazdasági termelők termesztik, és azok hogyan végzik a tevékenységüket (például kor, végzettség és képzettség, egyéb mezőgazdasági tevékenység, egyéb keresőtevékenység, kevésbé előnyös területen való elhelyezkedés stb.).

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1166/2008/EK rendelete (2008. november 19.) a gazdaságszerkezeti felmérésekről és a mezőgazdasági termelési módszereket vizsgáló felmérésről, valamint az 571/88/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 321., 2008.12.1., 14. o.).

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1091 rendelete (2018. július 18.) az integrált mezőgazdasági statisztikákról, valamint az 1166/2008/EK és az 1337/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 200., 2018.8.7., 1. o.).

3.1. Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet gyümölcsös ültetvény modulja

A gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó strukturális statisztikai adatok gyűjtése az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet gyümölcsös ültetvény modulja keretében történik. Ez megoldást kínál a 2. fejezetben felvázolt problémákra, és figyelembe veszi a Bizottság jelenlegi igényeit. A gyümölcsös ültetvény modul mintegy 600 változóval kevesebbet tartalmaz az 1337/2011/EU rendeletben előírthoz képest. Ezáltal várhatóan csökkennek az adatgyűjtéssel járó költségek és terhek még akkor is, ha a NUTS 2 szintű pontossági követelmények érvényesülnek.

A gyümölcsös ültetvényekre vonatkozó, az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet gyümölcsös ültetvény modulja szerinti adatgyűjtésre 2023-ban kerül sor.

3.2. Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet szőlőültetvény modulja

A szőlőültetvényekre vonatkozó, az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet szerinti adatgyűjtés tartalma nagyrészt változatlan az 1337/2011/EU rendelethez képest. Az egyetlen eltérés a főbb szőlőfajták meghatározását érinti. A jelenlegi meghatározás szerint főbb fajta minden olyan szőlőfajta, amelyet nemzeti szinten legalább 500 hektár területen termesztene. Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet letről felfelé irányuló meghatározást ír elő: minden szőlőtermesztő adatot szolgáltat a gazdaságában a legnagyobb területen termesztett 10 fajtaról, nemzeti szinten pedig ennek alapján állapítják meg a főbb fajtaikat.

Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet szőlőültetvény moduljában a tagállamok választásuk szerint a legjobb rendelkezésre álló adatforrást használhatják a szőlőültetvényekre vonatkozó adatok gyűjtéséhez (összeírás vagy szőlőkataszter). Ennek ellenére a Bizottság ösztönzi a tagállamokat, hogy a lehetséges mértékben használják a szőlőkataszter-adatokat, mivel ez csökkenti az adatszolgáltatók terheit és a költségeket. A szőlőkataszter-adatok minőségének javítása érdekében a Bizottság pályázati felhívás közzétételét tervezi, amelynek célja a szőlőkataszter és a statisztikai adatgyűjtés (ezen belül a gazdaságok statisztikai nyilvántartása) közötti átjárhatóság növelése.

A szőlőültetvényekre vonatkozóan az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet szerinti adatgyűjtésre 2026-ban kerül sor. A szőlőültetvényekre vonatkozó 2020. évi adatgyűjtésre még az 1337/2011/EU rendelet szerint kerül sor annak érdekében, hogy elegendő idő jusson a gazdaságok statisztikai nyilvántartása és a szőlőkataszter összehangolására, ami az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet alapján szükséges.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az 1337/2011/EU rendelet nem működött az elfogadásakor tervezett módon. Ennek oka az adattartalom és az adatok keresztábrázolásának túlzott részletessége. Ezek a tényezők hozzájárultak az adatszolgáltatók súlyos terheihez és a magas adatgyűjtési költségekhez, és bizalmas adatokat eredményeztek. Az évek során változtak a felhasználók igényei is, és jelenleg a Bizottságnak kevesebb részletes adatra van szüksége.

Az említett okokból, valamint a 2020-ig tartó és azt követő időszakra szóló agrárstatisztikai stratégia végrehajtása érdekében az 1337/2011/EU rendeletben szabályozott, a gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó adatgyűjtések az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló új rendelet hatálya alá kerülnek. Az 1337/2011/EU rendelet a szőlőültetvényekre vonatkozó 2020. évi adatgyűjtést követően (a vonatkozó adatszolgáltatásra 2022-ben kerül sor) hatályát veszti.

A gyümölcsös ültetvényekre és a szőlőültetvényekre vonatkozó strukturális adatok új jogi alapja jobban megfelel a felhasználók igényeinek, és várhatóan csökkenti az adatszolgáltatók terheit. Az integrált mezőgazdasági statisztikákról szóló rendelet gyümölcsös ültetvény és szőlőültetvény modulja szerinti adatok lehetővé teszi a gyümölcsfával és szőlőtőkével telepített ültetvényt művelő gazdaságok alapos vizsgálatát. Ez a mikroadatok átadásából származó lehetőségeknek köszönhető, amelyek révén a gyümölcsös ültetvények és a szőlőültetvények szerkezete összekapcsolhatóvá válik a gazdaságok teljes strukturális adatkörével. Mindez megerősíti az ágazatot érintő határozathozatal tényalapját.